ע: רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

עין משפט נר מצוה

סז א מי״י פ״ב מה׳ טומאת אוכלין הלכה ג:
ב [מי״י פ״ט שם הלכה יג]:
סח ג מי״י שם הלכה ד:
סח ד מי״י פ״ז מה׳ תמידין ומוספין הלכה יב:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בֶּאֱכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה:
במדבר טו יט
2. לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ:
דברים טז ג
3. וְכִי יִפֹּל מִנְּבֵלָתָם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵע טָהוֹר הוּא:
ויקרא יא לז

שיטה מקובצת

א) העומר תיבת הפסח נמחק: ב) לפני הפסח תיבת העומר נמחק מנא הני מילי אמר ר׳ יונתן פרש״י רהני אין אורז ודוחן לא ולא נהירא דא״כ הו״ל לתלמודא לפרושי הני אין אורז ודוחן לא בדפרש לעיל לכך נראה לפרש מנא הני מילי דכל הני מינים אסורים מלפני העומר אימא דאינו אסור אלא מאותו מין שמביא ממנו את העומר דהיינו שעורין אבל שאר מינים לא כדפריך לקמן אימא מעין שאתה מביא אי אתה קוצר כו׳: ג) לעומר רבי יוסי בר זבדא ותיבת יונה נמחק: ד) יונה ותיבות יוסי בר זבדא נמחק: ה) לפני העומר: ו) לפני הפסח: ז) לעומר ר׳ יוסי בר זבדא: ח) ר׳ יונה ותיבות יוסי בר זבדא נמחק: ט) שתינה הס״ד ומה״ד לענין חדש מצטרפין לכדית שאם צירף בין כולם כדית ואכלו לפני העומר לוקה משום לחם וקלי וכרמל לא תאכלו: י) ונפלי. ואני שמעתי לחות חויין קליפתן לאכילה דעדיין רכות הם אבל יבשות לא חויין קליפתן לאכילה לפיכך אין מצטרפין קשיא ומתיבות ע״א עד קשיא נמחק: יא) ותו לא הס״ד ומה״ד ראשית ראשית בקצירה כתיב ראשית קצירכם שלא יקצור קודם העומר: יב) שרי לקצור. יג) למ״ד באכילה אסורה: יד) דמשמע הא: טו) והמתנה דמקצירה: טז) [ולא לענין תרומה] מהניא דתנן אין תורמין מפרי על שאינו מינו ואשכולות דכוסמין מין חטים לתרום (מנה) [מפנה] דהא תנן [בסוף הפרק] זה הכלל כל שהוא כלאים כר׳ ותנן החטים והזונין כר׳ וזווי זווי קתני משמע חטים וכוסמין הוי כלאים זה בזה [אלא לענין חלה] כר׳ וא״ת והא תנן רבולן מצטרפין זה בזה לענין חלה ורש״י פי׳ הא דמצטרפין היינו כפרי השניין בגמרא ובירושלמי פריך כו׳ פי׳ כשנשכחן זה בזה אין מצטרפין לענין חלה אלא כפרי דקא חשיב להו הכא אבל בללן כעורן קמח ונובלן ביחד כולן מצטרפין זה עם זה והא דקתני כר׳ אף כר׳ ור״י אומר שהדבר תלוי בעיסה הדומות זו לזו ולפי מה שאמרנו שהכוסמין מצטרפים עם החטים ושעורים וחטים ושעורים אינם מצטרפין אם גיבל ג׳ עיסות חטים וכוסמין שעורים הכוסמין מצטרף לכאן ולכאן ואם אין בשלשתן כי אם שיעור חלה מיהו מצטרף אם הכוסמין באמצע [בשל וכוסמין]: יח) כמו כן היא שנויה בריש חלה עיין בהר״ש בריש כלאים ובפ׳ כל שעה (דף ל״ה) בתוס׳: יט) החטין ושמעי: יט) בלולין זה בזה: כ) ואחרי כן העיסות נושכות: כא) הכל תרע מן החטין: כב) חטין וה״ה שעורין: כג) תיבת אין נמחק: כד) כוסמין ומיירי שהכוסמין באמצע ונושכין עם החטין והשעורים הלכך כל שלשתן חייבין בחלה דכוסמין מצטרפין עם שניהם ותרום מכל אחד ואחד דחטין וכוסמין מצטרפין בלא השעורים וכן הכוסמין ושעורים בלא חטים ואין תורמין ממין על שאינו מינו ואע״פ שאין חייבין החטין אלא ע״י צירוף הכוסמין וכן נמי השעורים והי׳ ראוי להרום מן הכוסמין על שניהם מ״מ כיון שיש שיעור בחטים וכוסמין בלא שעורים נמשכין הכוסמין אצל החטים ונעשו לגבי שעורים כאילו אינן מינן וכן נמי כיון שיש בכוסמין ושעורים שיעור בלא חטין אין הוה״ן מן הכוסמין על החטין אבל בסיפא דאין בכל אחד אלא חצי קב ליכא שיעורא עד שיצטרפו שלשתן ונמצא כוסמין ששניהן מצטרפין עמו חייבין (ואינן) [ואינן] מצטרפין דאינן מצטרפין זה עם זה עכ״ל בפי׳ המשנה דריש כלאים א) וגראה שהוא לשון הרא״ש ז״ל: כא) אבל בסיפא רבני כולהו לגרף: כו) בחדש מלפני העומר קודם: כז) ונראה דגרס׳ מאי קודם לפסח דקאמר במתניתין אסורים לקצור ר׳ יונה אומר קודם הבאת העומר ראפי׳ בקצירה אסורה קודם [הבאת] העומר. ושמא טעמא משום דכתיב וקצרתם והבאתם קצירה חליא בהבאה. תנן אסור בחדש כו׳ בשלמא למ״ד קודם קצירה היינו דלא עריב ותני להו דתר חלוי בקצירה ותר חלוי בהבאה אלא למ״ד אף קצירה חלוי בהבאה אסורין בחדש ולקצירה לפני הפסח דהא לפני הפסח קרי לפני הבאת העומר. תר״ח:

א) נדלה דל״ל ע״ב מלאתי ונראה שטות מלשון הר״ש ז״ל נפי׳ המשנה דרש מלאה.

סז) [אלא לענין מלה מיתניא ולהכי מייתי לה אמתניתין דמיתניא לגבי מלה דתנן המיטין והשעורין והכוסמין ושיבולת שועל ושיפון הרי אלו מיינין במלה ומצטרפין זה עם זה והך ברייתא לא פליגא אמתניתין דמצטרפין דמתניתין לאו אטולהו קאמר שיצטרפו זה עם זה אלא דמתפרשא ברייתא וכן פי׳ בקונטרס ומיהו על מנס דתק דמתני׳ היא כמו כן יז] כ) משני ברש מלה ופריך בגמרא בירושלמי תמן תניין מיהו מין במינו המיטין מינן מצטרפים עם הכל אלא עם הכוסמין השעורין מצטרפות עם הכל מוך מן המיטין יח) רבי יוסי אומר לה סתם ר׳ יונה כשם רבי יוחנן תמן בנשון וכאן בנלון פירוש כשהמינין בלולין יט) יפה ועושין מהן עיסה אחת כולן מצטרפין וכשעושה עיסה מכל מין בפני עצמו כא) כ) אמרי כן נושכין זה בזה מצטרפין בכי הא גונא דקתני והיא דמייתי בירושלמי היא משנה בפ׳ בתרא דחלה והא דקתני התם השעורים מצטרפין עם הכל כא) משמע דמצטרפין עם הכוסמין והכא קתני כוסמין מין מיטין משמע אבל מין שעורין לא לא קשיא מידי דהכי קאמר כוסמין אף מין מיטין כב) שיבולת שועל ושיפון מין שעורין דוקא וא״ת והנך מיינן שהן כלאים זה בזה כדתנן ברש כלאים איכך הן מצטרפין הא תנן בפ׳ שני דתרומות כל שהוא כלאים בחבירו לא יתרום מזה על זה וי״ל דגבי חלה תלוי הטעם בעיסה לפי שעיסותיהן דומות זו לזו כדאיתא בירושלמי בפ׳ בתרא דחלה ועוד יש לפרש דכשיש בכל אחד בפני עצמו כדי מיזוג חלה אין תורמין מזה על זה ממין על שאינו מינו והכי מוכח בתוספתא דחלה דקתני קב מיטין וקב שעורין וקב כוסמין הרי אלו כג) אין מצטרפין כשהוא תורם כי) מכל אחד ואחד שאין תורמין ממין על שאינו מינו מלי קב מיטין מלי קב שעורין ומלי קב כד) כוסמין נוטל מן הכוסמין ונראה שזהו הטעם דחמשת רבעים קמח ועוד מיינן בחלה ומיירי כגון שהשלם מינן נושכין כולן זה בזה שכל אחד נושך כשני המינים ומשום הכי בריש מלה תורם מכל מין ומין כיון שהשנים אחרים מחוינן אלא השלישי אבל כה) נלרף נוטל מן הכוסמין שבעיסתו דומה לשניהם: **בדרך** שבני אדם מוציאים לזריעה חטה בקליפת. והא דאמר בסוף כתובות (דף קיא:) ומה תעה שנקברת ערומה מוציאה כמה לנושים אומר ר״ת דהכי קאמר אפי׳ היתה נקברת ערומה יוצאה כמה לנושים: **אתיא** לחם לחם ממצה. פי׳ בקונטרס מה מצה חמשת מינין ולא אורז ודוחן וקשה דהוה ליה למידק כדדייק לעיל הני מין אורז ודוחן לא אלא דאינטריך לרבות חמשת מינין דלא שעורין דמייתי עומר מייתי:

מאי קודם לעומר. דקתני מתניתין אסורין כמדש כו] קודם קצירת העומר אבל לאחר קצירה שרי לאכול חדש כהאיר מזרח כך פי׳ בקונטרס וחכו דוחק דכיון דכהאיר המזרח תליא מילתא למה לי למינקט קודם קצירה ועוד כתר הכי דקאמר בשלמא למ״ד קודם הבאת העומר היינו דלא עריב ותני להו דלא עריב אכילה וקצירה בהדדי משום דקצירה שריא ממולאי יו״ט ואכילה לא משתריא עד הקרבת העומר שריא קצירה העומר שריא לקצור ולהמתנה ליעבריהו ולתיתנינהו אסורין בחדש ולקצור לפני העומר כמדש כמדש לפני הפסח הוה משמע דכיון הפסח שרי ולפי דלא הוי תני לפני הפסח הוה משמע דכיון הפסח שרי ואף על גב דקודם קצירת העומר הוא דבשלמא כי תני לה גבי קצירה ניחא דכיון הפסח יום טוב הוא ופשיטא דאסור לקצור אבל גבי אכילה לא מתני ליה: לרבי

מחמשת המינין: ראשית ראשית מחלה. כתיב הכא ראשית קצירכם וכתיב בחלה ראשית עליסותיכם וחלה נמר ממצה: ולקצור לפני הפסח. היינו לפני קצירת העומר אלא כיון דפסח י״ט הוא ולא קצרי משום הכי אמר לפני הפסח. אלא מדלא ערביגהו ש״מ דלאכול אסורה עד הבאת העומר ולקצור קודם קצירת העומר: אלא אי אתמר דלא תקשי לחד מינייהו אסיפא איתמר:

גולבא. מאסיינט״א: **דישרא.** סיגל״א: **שיבולי שעלא.** לוויי״א: **הני מילי.** הני ממשת מינין מצטרפין ומיינין (ד) בחלה: **אורז ודוחן לא.** יצא כהן ידי חובתו משום מלה: **בסכואה.** חיטים ממש קודם עוניה [ב]: **לענין חמץ.** מצטרפין לכזית דחיטין נמי ממחצין אם שרשן במים: **מה בפסח.** בלא אוכלא בעיניה לאפוקי קליפת שעורים וסובין שבקמחין דלאו אוכליס ניהו ולא מצטרפי לכביצה: **והפנית.** (ה) בגיחותא: קליפת חטים דקה ורכה היא ולאויה לאכול לפיכך מצטרפת: **שעורה שאינה קלופה אינה מצטרפת.** עם שאר אוכלין לכביצה ואפי׳ אוכל שבתוכה משום דקליפה מפסקת ולא נוגעים אוכלין אהדדי להיות מיכוז: **והתנא דבי רבי ישמעאל אמר יורע.** משמע כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה שאין מקפידין אם קליפתן סובכתן כך הם מצטרפין לטומאה דשומר האוכל מצטרף עמו ומהאי קרא נפקא לן בהעור והרוטב (חולין קח:): **לחוס.** מצטרפות דשומר הוא: **יבשום.** לא הוי שומר דמיפרכי ונפלי. יז] ע״א לחוס חזיא קליפתן לאכול דעדיין רכות הן וזה שמעתי ולגשון שמעתי קשיא לי הא דקיימא לן (שם.) שומרין מצטרפין לטומאת אוכלין: **לחס לחס.** לחס קלי וכרמל (ויקרא כג) מה מצה חמשת מינין ולא אורז ודוחן אף חדש נמי ממשת מינין ותו לא יא): **מאי קודם לעומר.** דקתני מתניתין ואסורין כחדש לפני העומר: **קודם קצירת העומר.** אבל לאחר קצירת העומר שרי לאכול חדש בהאיר המזרח: **קודם הבאת העומר.** אסור לאכול חדש דעומר מתיר בזמן שהמקדש קיים ולא האיר המזרח: (ו) **ולקצור לפני הפסח.** אבל לאחר יום טוב ראשון שרי יב] דקצירת העומר במולאי י״ט מתרת לקצור שאר קצירות: **בשלמא למ״ד.** יג] אסורה בחכילה עד הבאה היינו דלא עריב אכילה וקצירה כי הדדי משום דקצירה שריא ממולאי י״ט ואכילה לא שריא עד הקרבת העומר: **אלא לר׳ יונה לערביגהו וליתנינהו.** תרוייהו לפני הפסח דמשמע (ז) יד] לאחר הפסח שרי מיד דקצירת העומר שריא יז] לאכילה והמתנה בו] מקצירה ועד האיר המזרח לא תשיב משום דזימנין דנקלר סמוך לעלות השחר. ולי נראה דה״ג ליערביגהו וליתנינהו אסור בחדש ולקצור לפני העומר הואיל ותרוייהו אקודם קצירה קיימי. ולגשון שבפרים קשיא לי דאי הוי תני לפני הפסח הוה משמע דכיון הפסח שרי ואף על גב דקודם קצירת העומר הוא דבשלמא כי תני לה גבי קצירה ניחא דכיון הפסח יום טוב הוא ופשיטא דאסור לקצור אבל גבי אכילה לא מתני ליה: לרבי

גולבא. מאסיינט״א: **דישרא.** סיגל״א: **שיבולי שעלא.** לוויי״א: **הני מילי.** הני ממשת מינין מצטרפין ומיינין (ד) בחלה: **אורז ודוחן לא.** יצא כהן ידי חובתו משום מלה: **בסכואה.** חיטים ממש קודם עוניה [ב]: **לענין חמץ.** מצטרפין לכזית דחיטין נמי ממחצין אם שרשן במים: **מה בפסח.** בלא אוכלא בעיניה לאפוקי קליפת שעורים וסובין שבקמחין דלאו אוכליס ניהו ולא מצטרפי לכביצה: **והפנית.** (ה) בגיחותא: קליפת חטים דקה ורכה היא ולאויה לאכול לפיכך מצטרפת: **שעורה שאינה קלופה אינה מצטרפת.** עם שאר אוכלין לכביצה ואפי׳ אוכל שבתוכה משום דקליפה מפסקת ולא נוגעים אוכלין אהדדי להיות מיכוז: **והתנא דבי רבי ישמעאל אמר יורע.** משמע כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה שאין מקפידין אם קליפתן סובכתן כך הם מצטרפין לטומאה דשומר האוכל מצטרף עמו ומהאי קרא נפקא לן בהעור והרוטב (חולין קח:): **לחוס.** מצטרפות דשומר הוא: **יבשום.** לא הוי שומר דמיפרכי ונפלי. יז] ע״א לחוס חזיא קליפתן לאכול דעדיין רכות הן וזה שמעתי ולגשון שמעתי קשיא לי הא דקיימא לן (שם.) שומרין מצטרפין לטומאת אוכלין: **לחס לחס.** לחס קלי וכרמל (ויקרא כג) מה מצה חמשת מינין ולא אורז ודוחן אף חדש נמי ממשת מינין ותו לא יא): **מאי קודם לעומר.** דקתני מתניתין ואסורין כחדש לפני העומר: **קודם קצירת העומר.** אבל לאחר קצירת העומר שרי לאכול חדש בהאיר המזרח: **קודם הבאת העומר.** אסור לאכול חדש דעומר מתיר בזמן שהמקדש קיים ולא האיר המזרח: (ו) **ולקצור לפני הפסח.** אבל לאחר יום טוב ראשון שרי בו] דקצירת העומר במולאי י״ט מתרת לקצור שאר קצירות: **בשלמא למ״ד.** יג] אסורה בחכילה עד הבאה היינו דלא עריב אכילה וקצירה כי הדדי משום דקצירה שריא ממולאי י״ט ואכילה לא שריא עד הקרבת העומר: **אלא לר׳ יונה לערביגהו וליתנינהו.** תרוייהו לפני הפסח דמשמע (ז) יד] לאחר הפסח שרי מיד דקצירת העומר שריא יז] לאכילה והמתנה בו] מקצירה ועד האיר המזרח לא תשיב משום דזימנין דנקלר סמוך לעלות השחר. ולי נראה דה״ג ליערביגהו וליתנינהו אסור בחדש ולקצור לפני העומר הואיל ותרוייהו אקודם קצירה קיימי. ולגשון שבפרים קשיא לי דאי הוי תני לפני הפסח הוה משמע

מסורת הש״ס

(א) [פסחים לה.]. (ב) חולין קיז: קיט.. (ג) [לקמן עח.]. (ד) בי רש״ק קלרתם. (ה) בי רש״ק הגמ׳. (ו) [קידושין לו: יומ״ק]. (ז) כ״מ הקדרה והמפלה. (ח) ל״ל שהיה. ל״ק. (ט) ל״ל ואחרי כן טפרון זה כמה אין מצטרפין אלא בכמה״ב כו׳. ל״ק. (י) [נדל״ל תורם תורם]. (כ) תוי״ט פ״ח מחלה מ״ח רש״ק ובי׳ ל״ק.

הגהות הב״ח

(א) נמ׳ ואסורין כחדש מלפני עומר מנא הני מילי: (ב) שם ולקצור לפני הפסח מנא הני מילי אמר ר׳ יונתן תיתא לאשמעי: (ג) שם הגן אסורין כחדש לפני עומר ולקצור לפני הפסח כשלמה: (ד) רש״י ד״ה הני אין וכו׳ בחלה הכ״ל ואח״כ מ״ה לחם לחם ממצה דאורז ודוחן: (ה) ר״ה וכתניא בגיחותא הכ״ל ואח״כ מ״ה חטה קליפת: (ו) ד״ה ולקצור לפני ל״ל קודם ד״ה קודם הכאה: (ז) ד״ה אלא וכו׳ דמשמע דאחר הפסח שרי מיד דאחר קצירת:

גליון הש״ס

גמ׳ רבי יונה אמר קודם הבאת עומר. עי׳ תוי״ט לגן ר״ה דף י ע״ב ד״ה כל הנכנס:

לעזי רש״י

אשפילט״א [אישפילט״א]. כוסמת.
סיגל״א [שייגל״א]. שיפון.
אוויי״א [אבייי״א]. שיבולת-שועל.

מוסף רש״י

שבולי תעלא. תעלא מרגיש של שועל (פסחים לה.). **דברים הבאים לידי חימרון אדם יוצא בהן.** משום מלה אם עשאן מלה אורז ודוחן. אין עושין חמץ ומצה מחמשתן מקמייתן שם. על כל זרע זרוע. לגני טומאת אוכלין כתיב (מ״ע) דבסכואה קרא טהור כתיב בה. טעמא משום דלא הוכשר דמקדר ליה וכי יזרע מים על זרע דהיכשר טמא הוא חטה בקליפתה. קליפה הוא שיתר לאכל ושיה קליפה החיצונה המיוחס אותה נעורה שבעלה. אבל הנשמה בפנותשן אותה מהמחשת אוכל נמור הוא מדתנן לקמן (דף קיט:) המלאי שבאכלין לא הוי שומר מבלי דקליפה החיצונה הוא שומר. יכן עדשים אותה קליפה שבעבשה חבויה לטוהר שאין מקפידין עליה בשעת אכילה ומשום הכי נקט אבר חיצון (חולין קיז:).

רבינו גרשום

דישרא. שיגלא בלשונם: שבולי תעלא. אגיבינא: אלא לידי מירחון. שמתגדלין אבל אין מחמיצין. ומצותרין זה עם זה. מכולן לבניה: לענין חדש. שאם אכל כזית מכולן קודם הקרבת העומר לוקה: מה החם בבציקות אוכלא בעיניה. דאין בה סממלה: אף הכא נמי. בחבואה דאם דיו שעוריין בעינן שיהו קלופין שלא יהא בהן סממלה: (והא תניא). הא בלחיה. בשעורים לחות מצטרף אפי׳ בקליפה דנאכלין עם הקליפה: מנא הני מילי. דרבלהו חמשת המינים אסור לפני העומר: אתיא לחם לחם ממצה. כתיב הכא לחם וקלי וכרמל. וכתיב לחם במצה לחם עוני. ומצה אינה כשירה אלא

מחמשת המינין. ראשית ראשית מחלה. כתיב הכא ראשית קצירכם וכתיב בחלה ראשית עליסותיכם וחלה נמר ממצה: **ולקצור לפני הפסח.** היינו לפני קצירת העומר אלא כיון דפסח י״ט הוא ולא קצרי משום הכי אמר לפני הפסח. אלא מדלא ערביגהו ש״מ דלאכול אסורה עד הבאת העומר ולקצור קודם קצירת העומר: אלא אי אתמר דלא תקשי מיניה אסיפא איתמר:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com